

Checklista

för dig som tänker skaffa alkoholås

Inledning

Alkolås bygger på en teknik som gör att bilen inte går att starta om det finns alkohol i förarens utandningsluft. Vägverket har tillsammans med Motormännens helnykterhetsförbund (MHF) och alkolåsleverantörerna tagit fram en lista över tekniska specifikationer och tips på vad du behöver tänka på när du funderar på att köpa alkolås.

Alkolåset är en teknisk anordning som är kopplad till bilens tändningssystem. Innan bilen startas måste föraren blåsa i alkolåsets munstycke och utandningsluften kontrolleras. Om det finns alkohol som motsvarar eller överstiger den lagliga gränsen, som i Sverige är 0,2 promille (0,1 mg/l), går motorn inte att starta. Alkolås används idag både vid rattfylleri och som kvalitetssäkringsverktyg.

Sedan 2003 pågår ett arbete med att ta fram standarder för alkolås på Europainivå, CENELEC standard (European Committee for Electrotechnical Standardization). Det pågår också tester av alkolås för att få dem godkända enligt CENELEC-standarden. Om du vill veta vilka lås som är godkända enligt standarden kan du gå in på Motormännens Helnykterhetsförbunds hemsida (MHF), www.mhf.se

SS-EN50436-1 antogs 2005 och används i rattfylleriprogram

SS-EN50436-2 antogs 2007 och används för alkolås med munstycke i förebyggande syfte, för kvalitetssäkring av transporter.

Checklistan kan ses som en rekommendation, som kan underlätta för dig när du ska ställa krav vid en upphandling. Förutom dina egna behov eller de användarkrav som du vill ställa på alkolåsen utifrån din verksamhet, rekommenderar vi att alkolåset uppfyller CENELEC-standarden, ovan.

Kvalitetsparametrar

Installation/Avinstallation

Fastsättning av centralenheten

Det är viktigt att du försäkrar dig om att installationsverkstaden gör en installation som inte lämnar några fula hål eller märken kvar efter en eventuell avinstallation av alkolåset. Om installatören gör hål eller genomföringar ska detta göras på detaljer på instrumentpanelen som enkelt kan bytas om alkolåset behöver avinstalleras. Följ i övrigt tillverkarens rekommendationer för installation och avinstallation.

Trafiksäker placering

Tänk på att alkolåset ska ha en trafiksäker placering, alltså inte i direkta islagsytor vid en eventuell kollision. Undvik placering framför krockkuddar eller annan teknisk utrustning.

Fastsättning av handenheten

Det finns idag ett flertal leverantörer på marknaden som erbjuder fastsättningskonsoller med clipsfunktion, som inte lämnar kvar några märken på instrumentbrädan.

Teknik/Användning

Strömförbrukning

Strömförbrukningen, i standbyläge, ska vara så låg som möjligt och inte ligga över 20 mA. Det bästa är om alkolåset inte förbrukar någon ström alls.

Manipuleringskydd

De flesta alkolås är idag utrustade med en loggfunktion. Med hjälp av denna kan du se att alkolåset används som det ska. Skulle föraren av fordonet försöka koppla förbi eller manipulera alkolåset så lagras denna information i låset.

Blåsteknik

Alkolåset ska vara enkelt att blåsa i, det vill säga åtgärder och teknik ska inte vara alltför komplicerade. En god idé kan vara att kontakta några alkolåsleverantörer för att testa och provblåsa olika alkolås.

Loggbok

Vi rekommenderar att du använder loggbok. Alla blås, både nyktra och onyktra blåsförsök, loggas i låset och kan läsas ut. På detta sätt kan du se både om någon försökt att blåsa med alkohol i utandningsluften och tidpunkten för det.

Rutiner vid onyktra blåsförsök

Som arbetsgivare eller kravställare är det viktigt att ta fram rutiner för hur man går tillväga när en förare har gjort ett onyktert blåsförsök. Kan resultatet kopplas till företagets alkohol- och drogpolicy eller ska alkolåset bara ses som en ren startspärr? De flesta alkolås

brukar få en tillfällig låsning första gången som någon gör ett onyktert blåsförsök men alkolåset kan även reagera på olika typer av störande ämnen, exempelvis spolarvätska, viss mat osv . Det är bra att ta fram en handledning i hur föraren ska agera i detta läge. Ett råd är att om möjligt skölja munnen med rent vatten och blåsa igen efter cirka 10 minuter.

□ **Kalibrering**

De alkolås som finns på marknaden idag ska kalibreras. Här är det viktigt att du följer tillverkarens rekommendationer för att du ska vara säker på att alkolåset fungerar som det ska. Lägg upp en plan över hur kalibreringen av alkolåset ska gå till så att detta inte glöms bort. Om du ställt krav på alkolås när du upphandlat transporter bör du även kräva in ett årligt kalibreringsintyg från transportutövaren.

□ **Service**

All teknik kan fallera, och därför bör alkolåset vara utrustat med en så kallad servicenödstart. Om det skulle bli något fel på alkolåset så kan användaren kontakta alkolåsleverantören och få ut en kod eller liknande. Med hjälp av koden kan man tillfälligt sätta alkolåset ur spel, så att bilen kan tas till en serviceverkstad.

□ **Användning**

Försäkra dig om att det följer med en tydlig och enkel användarinstruktion, som förvaras i bilen. Instruktionerna ska vara lätta att tolka och förstå. Det är viktigt att förarna är medvetna om att de inte ska äta eller dricka precis innan de ska blåsa i alkolåset. Undvik att äta eller dricka något cirka 10 minuter innan du ska blåsa i alkolåset eller ha vatten till hands så att Du kan skölja munnen och minimera risken för munalkohol.

□ **Service**

Vid en upphandling bör alkolåsleverantören redogöra för de kostnader som kan uppkomma i samband med allmänna servicebehov. Leverantören bör även kunna redogöra för kostnader som kan uppstå inom en treårsperiod.

Drift

□ Förarbytesfunktion

För att alkolåset ska vara så användarvänligt som möjligt, bör vissa grundinställningar vara satta utifrån vad som är praktiskt för användaren. Bland annat bör alkolåset vara utrustat med en förarbytesfunktion. Det innebär att vid förarbyte på till exempel en taxi så är det den avlämnande förarens skyldighet att trycka in förarbytesknappen när han eller hon går av sitt pass, så att nästa förare måste blåsa för att kunna starta fordonet. Återstartstiden rekommenderas till 30 minuter. Det innebär att om föraren haft ett kortare stopp så krävs det inget nytt blås så länge stoppet inte varit längre än 30 minuter.

□ Jourservice

För att undvika driftstörningar bör alkolåsleverantören ha en dygnet-runt-service via telefon. Personal ska kunna guida föraren genom blåsförfarandet och identifiera och lösa eventuella problem med alkolåset.

□ Lokala serviceverkstäder

Hanteringen vid service och kalibrering blir enklare om det finns en auktoriserad återförsäljare eller serviceverkstad på din ort.

Ekonomi

□ **Kostnader i samband med alkolåset**

Alkolåsleverantören bör kunna upplysa om vilka kostnader som finns i samband med alkolåset. Det kan till exempel vara:

- Vad kostar alkolåset i inköp?
- Vad kostar installationen av alkolåset?
- Hur mycket kostar den regelbundna kalibreringen?
- Vad kostar det att byta munstycken? Vad kostar annan service?
- Vad kostar det att utnyttja jourservice via telefon?
- Vilken är den årliga kostnaden för loggbokshantering?
- Vilka kostnader medför det att avinstallera alkolåset och återställa bilen till originalutförande?

Vägverket
781 87 Borlänge
www.vv.se. vagverket@vv.se.
Tel: +46 771 119 119. Fax +46 243 758 25.

